

Annales

Instituti

Archaeologici

XIV - 2018

Godišnjak

*Instituta za
arheologiju*

Nakladnik/Publisher

INSTITUT ZA ARHEOLOGIJU
INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

Adresa uredništva/Editor's office address

Institut za arheologiju/Institute of Archaeology
HR-10000 Zagreb, Ulica Ljudevita Gaja 32
Telefon/phone 385 (0) 1 6150250
fax 385 (0) 1 6055806
e-mail: iarh@iarh.hr
http://www.iarh.hr

Glavni i odgovorni urednik/Editor in chief

Marko Dizdar

Izvršna urednica/Desk editor

Katarina Botić

Tehnička urednica/Technical editor

Katarina Botić

Uredništvo/Editorial board

Katarina Botić, Ana Konestra, Andreja Kudelić, Asja Tonc, Marina Ugarković

Izdavački savjet/Editorial committee

Vlasta Begović, Marko Dizdar, Dunja Glogović, Snježana Karavanić, Goranka Lipovac Vrkljan, Branka Migotti, Kornelija Minchreiter, Ante Rendić Miočević, Tajana Sekelj Ivančan, Tihomila Težak Gregl, Željko Tomičić, Ante Uglešić

Lektura/Language editor

Renata Draženović (hrvatski jezik/Croatian)

Dizajn/Design

REBER DESIGN

Korektura/Proofreaders

Katarina Botić

Računalni slog/Layout

Hrvoje Jambrek

©Institute of archaeology, Zagreb 2018.

Annales Instituti Archaeologici uključeni su u indeks/
Annales Instituti Archaeologici are included in the index:
Clarivate Analytics services - Emerging Sources Citation Index

Ovaj rad licenciran je pod Creative Commons Attribution By 4.0 međunarodnom licencom /
This work is licenced under a Creative Commons Attribution By 4.0 International Licence

SADRŽAJ

Arheološka istraživanja

- 9** **Siniša Krznar**
Andrea Rimpf
- Rezultati istraživanja lokaliteta Ilok – Krstbajer
- 13** **Anita Rapan-Papeša**
Andrea Rimpf
Marko Dizdar
- Rezultati zaštitnih istraživanja kasnoavarskog groblja Šarengrad – Klopare 2017. godine
- 20** **Marko Dizdar**
- Rezultati istraživanja nalazišta Sotin – Zmajevac u Hrvatskome Podunavlju
- 28** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
Gorana Kušić
- Sotin – Srednje polje – Istraživanje višeslojnoga nalazišta u Podunavlju 2017.
- 34** **Tomislav Hršak**
Tino Leleković
Marko Dizdar
- Preliminarni rezultati arheološkoga istraživanja u Batini 2017. godine
- 40** **Katarina Botić**
Kornelija Minichreiter
- Slavonski Brod – Galovo, arheološka istraživanja 2017.
- 46** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
Marija Mihaljević
- Dolina – Glavičice – Istraživanje groblja pod tumulima s kraja kasnoga brončanog doba
- 51** **Saša Kovačević**
- Arheološka istraživanja lokaliteta Nova Bukovica – Sjenjak tijekom 2017.
- 54** **Juraj Belaj**
- Prva arheološka istraživanja lokaliteta Stari grad u Pakracu godine 2017.

CONTENTS

Archaeological Excavations

- 9** **Siniša Krznar**
Andrea Rimpf
- Research results from Ilok – Krstbajer site*
- 13** **Anita Rapan-Papeša**
Andrea Rimpf
Marko Dizdar
- Results of the rescue excavation on the Late Avar cemetery on the site Šarengrad – Klopare in 2017*
- 20** **Marko Dizdar**
- Research results of the Sotin – Zmajevac Site in the Croatian Danube Region*
- 28** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
Gorana Kušić
- Sotin – Srednje polje – Research of multilayer site in the Danube Region in 2017*
- 34** **Tomislav Hršak**
Tino Leleković
Marko Dizdar
- Preliminary results of archaeological research in Batina in 2017*
- 40** **Katarina Botić**
Kornelija Minichreiter
- Slavonski Brod – Galovo, archaeological research in 2017*
- 46** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
Marija Mihaljević
- Dolina – Glavičice – Research of the tumulus cemetery from the end of the Late Bronze Age*
- 51** **Saša Kovačević**
- Archaeological research of Nova Bukovica – Sjenjak site during 2017*
- 54** **Juraj Belaj**
- First archaeological excavations of the Stari Grad site in Pakrac in 2017*

61 Marko Dizdar Rezultati istraživanja groblja latenske kulture Zvonimirovo – Veliko polje u 2017. godini	61 Marko Dizdar <i>Research results of the La Tène culture cemetery at Zvonimirovo – Veliko polje in 2017</i>
65 Tajana Sekelj Ivančan Nastavak istraživanja talioničke radionice i naselja na lokalitetu Hlebine – Velike Hlebine	65 Tajana Sekelj Ivančan <i>Continuation of excavation at the smelting workshop and settlement at the site of Hlebine – Velike Hlebine</i>
72 Saša Kovačević Arheološko istraživanje prapovijesnog lokaliteta Jalžabet – Bistričak u 2017. godini i Kamp Hrvatska projekta „Iron-Age-Danube“ INTERREG DTP	72 Saša Kovačević <i>Archaeological research of prehistoric Jalžabet – Bistričak site in 2017 and Camp Croatia of the project “Iron-Age-Danube” INTERREG DTP</i>
76 Saša Kovačević Arheološka istraživanja prapovijesnog lokaliteta Jalžabet – Carev jarek, sezona 2017.	76 Saša Kovačević <i>Archaeological research of prehistoric site Jalžabet – Carev jarek, season 2017</i>
<p>80 Branko Mušič
Tatjana Tkalčec
Barbara Horn
Igor Medarić
Petra Basar</p> <p>Geofizička istraživanja na arheološkome nalazištu Osijek Vojakovački – Mihalj u 2017. godini</p>	<p>80 Branko Mušič
Tatjana Tkalčec
Barbara Horn
Igor Medarić
Petra Basar</p> <p><i>Geophysical research at Osijek Vojakovački – Mihalj site in 2017</i></p>
88 Tatjana Tkalčec Nastavak arheološko-konzervatorskih radova na kuli burga Vrbovca u Klenovcu Humskom 2017. godine	88 Tatjana Tkalčec <i>Continuation of archaeological and conservation works on the keep of the Vrbovec Castle in Klenovec Humski in 2017</i>
92 Tatjana Tkalčec Sondažna arheološka istraživanja oko Kule Zrinski i Dvora Patačić u središnjem gradskom parku u Vrbovcu 2017. godine	92 Tatjana Tkalčec <i>Probe archaeological excavations around the Zrinski Tower and Patačić Palace in the central town park in Vrbovec in 2017</i>
<p>110 Juraj Belaj
Sebastijan Stingl</p> <p>Arheološka istraživanja crkve Sv. Martina u Prozorju 2017. godine</p>	<p>110 Juraj Belaj
Sebastijan Stingl</p> <p><i>Archaeological research of the St. Martin's Church in Prozorje in 2017</i></p>
<p>115 Ana Konestra
Enrico Cirelli
Bartul Šiljeg
Gaetano Benčić</p> <p>Istraživanje bedema, crkvenoga sklopa i kasnoantičkih pregradnji na lokalitetu Stancija Blek (Tar) u 2017. godini</p>	<p>115 Ana Konestra
Enrico Cirelli
Bartul Šiljeg
Gaetano Benčić</p> <p><i>Research of the fortifications, church complex and Late Antique re-adaptations on the Stancija Blek (Tar) site in 2017</i></p>

121 Ana Konestra
Fabian Welc
Anita Dugonjić
Paula Androić Gračanin
Nera Šegvić
Kamil Rabiega

Terenski pregledi, geofizička i sondažna istraživanja projekta „Arheološka topografija otoka Raba“ u 2017. godini

121 Ana Konestra
Fabian Welc
Anita Dugonjić
Paula Androić Gračanin
Nera Šegvić
Kamil Rabiega

Field reconnaissance, geophysical survey and trial excavations within the project “Archaeological topography of the island of Rab” in 2017

127 Kristina Jelinčić Vučković
Emmanuel Botte

Arheološko istraživanje na lokalitetu Novo Selo Bunje na otoku Braču, 2017. godine

127 Kristina Jelinčić Vučković
Emmanuel Botte

Archaeological excavation on the Novo Selo Bunje site on the island of Brač, 2017

136 Marina Ugarković
Ivančica Schrunk
Vlasta Begović
Marinko Petrić

Arheološka istraživanja rimske vile u uvali Soline na otoku Sveti Klement (Pakleni otoci, Hvar), lipanj 2017. godine

136 Marina Ugarković
Ivančica Schrunk
Vlasta Begović
Marinko Petrić

Archaeological research of a Roman villa in Soline Bay on the island of St. Clement (Pakleni Islands, Hvar) in June 2017

Terenski pregledi

142 Ivan Valent
Siniša Krznar
Tatjana Tkalčec
Tajana Sekelj Ivančan

Terenski pregled koprivničke i đurđevačke Podravine

142 Ivan Valent
Siniša Krznar
Tatjana Tkalčec
Tajana Sekelj Ivančan

Field survey of the Koprivnica and Đurđevac part of the River Drava Basin

148 Ana Konestra
Vedrana Glavaš
Asja Tonc
Paula Androić Gračanin
Nera Šegvić

Kulturni krajolik Velebita – Terenski pregledi na području Podvelebitskoga primorja u 2017. godini

148 Ana Konestra
Vedrana Glavaš
Asja Tonc
Paula Androić Gračanin
Nera Šegvić

Cultural landscape of the Velebit – Field surveys of the Sub-Velebit coast in 2017

Eksperimentalna arheologija

154 Tajana Sekelj Ivančan

Eksperimentalno taljenje željezne rude i razgradnja korištene talioničke peći

Experimental Archaeology

154 Tajana Sekelj Ivančan

Experimental smelting of iron ore and dismantling of the utilized smelting furnace

Ostala znanstvena djelatnost Instituta za arheologiju

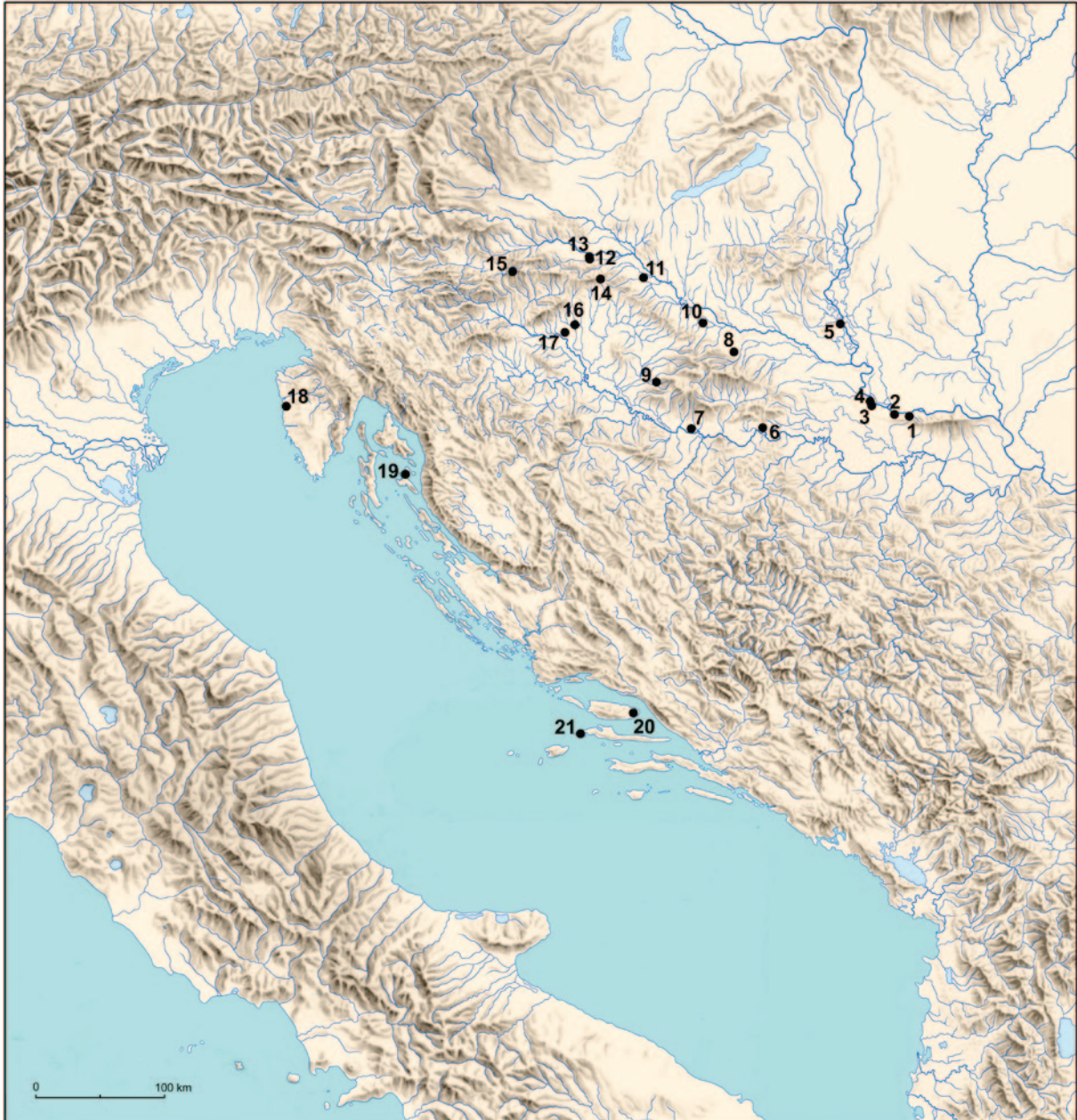
162-173

Additional scientific activity of the Institute

162-173

Arheološka istraživanja

Archaeological Excavations

1. Ilok – Krstbajer
2. Šarengrad – Klopare
3. Sotin – Zmajevac
4. Sotin – Srednje polje
5. Batina – Sredno
6. Slavonski Brod – Galovo
7. Dolina – Glavičice
8. Nova Bukovica – Sjenjak
9. Pakrac – Stari grad
10. Zvonimirovo – Veliko polje
11. Hlebine – Velike Hlebine
12. Jalžabet – Bistričak
13. Jalžabet – Carev jarek
14. Osijek Vojakovački – Mihalj
15. Klenovec Humski – Plemićki grad Vrbovec
16. Vrbovec – središnji gradski park (Dvor Patačić i Kula Zrinski)
17. Prozorje – crkva sv. Martina
18. Tar – Stancija Blek
19. Rab – Lopar
20. Brač – Novo selo Bunje
21. Sveti Klement – Soline

Arheološko istraživanje prapovijesnog lokaliteta Jalžabet – Bistričak u 2017. godini i Kamp Hrvatska projekta „Iron-Age-Danube“ INTERREG DTP

Archaeological research of prehistoric Jalžabet – Bistričak site in 2017 and Camp Croatia of the project “Iron-Age-Danube” INTERREG DTP

Saša Kovačević

Primljeno/Received: 12. 04. 2018.
Prihvaćeno/Accepted: 20. 04. 2018.

Nakon stanke od više desetljeća, tijekom rujna 2017. godine Institut za arheologiju proveo je arheološka istraživanja na položaju Jalžabet – Bistričak, istočno od Varaždina. Radovi na Bistričaku provedeni su u okviru projektnih aktivnosti „Iron-Age-Danube“ Interreg DTP projekta koji je djelomično financiran od strane EU. U projektu sudjeluje 5 podunavskih zemalja, a u arheološkim i multidisciplinarnim istraživanjima i turističkoj prezentaciji najistaknutijih arheoloških krajolika istočnog halštatskog kruga Institut za arheologiju, jedan od 10 projektnih partnera, sudjeluje upravo istraživanjima jalžabetske regije.

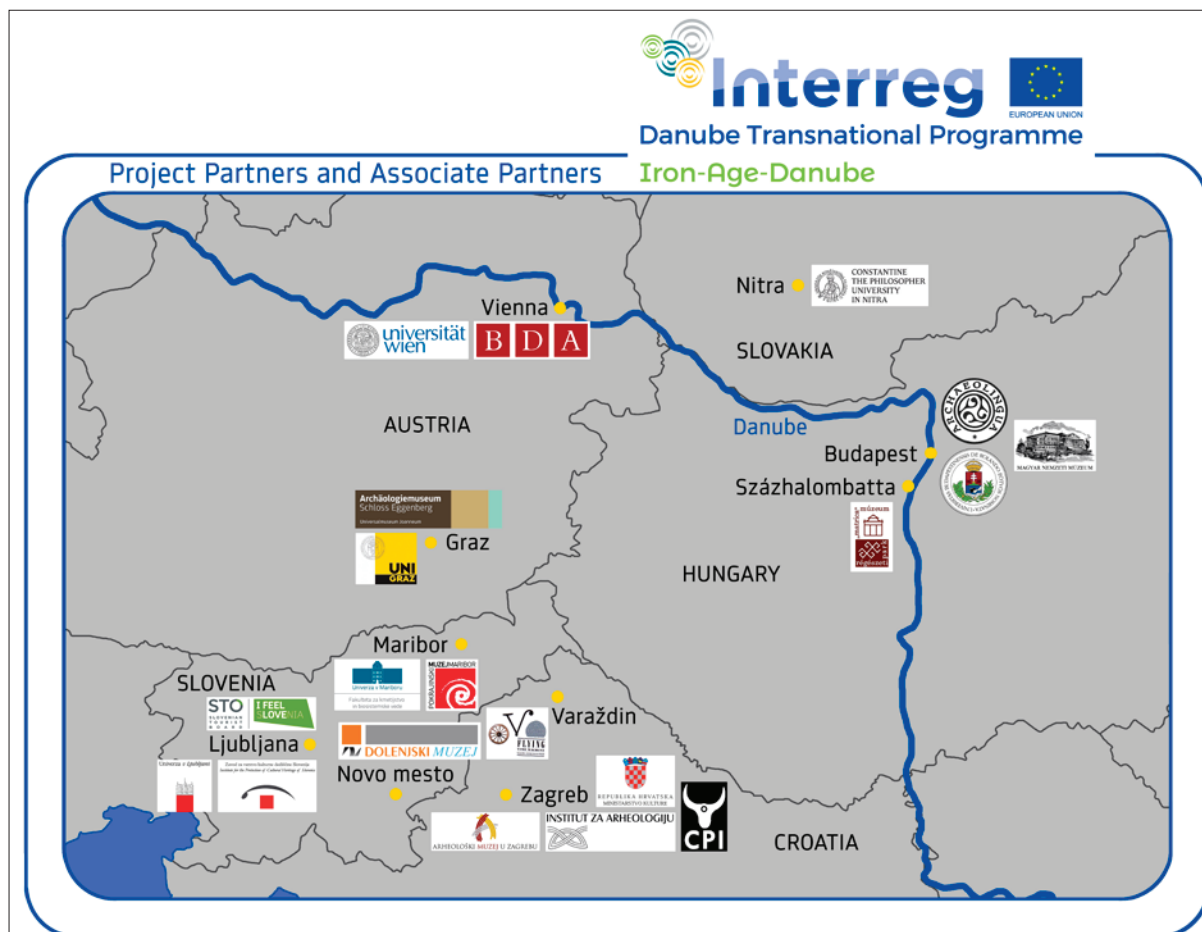
Ključne riječi: Strategija IARH A1:Krajojci, „Iron-Age-Danube“ Interreg DTP, arheologija i turizam, popularizacija arheologije, starije željezno doba, nekropola, varaždinska Podravina, kontinentalna Hrvatska

Key words: Strategy IARH A1: Landscapes, “Iron-Age-Danube” Interreg DTP, archaeology and tourism, popularization of archaeology, Early Iron Age, necropolis, Varaždin Drava region, continental Croatia

Nakon višegodišnje pripreme, Institut za arheologiju iz Zagreba pokrenuo je 2017. godine arheološka i multidisciplinarna istraživanja lokaliteta starijega željeznog doba na lokalitetu Jalžabet – Bistričak. Jedini ispravan pristup kompleksnom prapovijesnom lokalitetu poput ovoga u Jalžabetu jest paralelno interdisciplinarno istraživanje nekropole i naselja te cijelog prapovijesnog krajolika u kojem su se lokaliteti na području Jalžabeta, Vrbanovca i Martijanca smjestili. Institut za arheologiju je preuzeo projekt vođenja arheoloških istraživanja lokaliteta Jalžabet – Bistričak nakon višedesetljetne pauze. Odlučeno je započeti novu fazu arheoloških istraživanja i uz klasične, primjeniti raznovrsne suvremene nedestruktivne arheološke metode istraživanja izabranih položaja šire jalžabet-sko-martijanečke mikroregije. Takav pristup omogućen je zahvaljujući sudjelovanju Instituta za arheologiju u velikom međunarodnom EU projektu „Monumentalni krajolici starijega željeznog doba na prostoru Podunavlja (Iron-Age-Danube)“ koji je sufinanciran od ERDF. U projektu sudjeluje 5 europskih zemalja te je koncentriran na najpoznatije lokalitete starijega željeznog doba Srednje Europe i krajolike u kojima su se lokaliteti smjestili. Institut za arheologiju u projekt je ušao s krajolikom starijega željeznog doba u Jalžabetu, odnosno, područjem nekropole Bistričak (karta 1).

U okviru projektnih aktivnosti „Iron-Age-Danube“ Interreg DTP projekta i Kampa Hrvatska tijekom mjeseca rujna 2017. godine, provedena su arheološka istraživanja na arheološkom lokalitetu Jalžabet – Bistričak, u neposrednoj blizini grobnog humka (tumula) Gomila. Arheološka istraživanja usmjerili smo na nekoliko osnovnih ciljeva. S jedne strane, nužno je bilo provjeriti rezultate geofizičkih istraživanja koja je tijekom 2016. godine provela ekipa C. Meyera, Eastern Atlas iz Berlina, te višestruka nedestruktivna istraživanja provedena od „Iron-Age-Danube“ Interreg DTP projektnog partnera ELTEFHIAŠ Budimpešta pod vodstvom Z. Czajlika tijekom 2017. godine. S druge strane, primarno nam je bilo prikupiti što je više moguće informacija o kulturno-kronološkom profilu lokaliteta Bistričak u Jalžabetu te o samoj Gomili, gigantskom tumulu koji se nalazi unutar nekropole. Kao što će se vidjeti u daljnjem tekstu izvješća, svi ciljevi projektnih aktivnosti i arheoloških istraživanja tijekom rujna 2017. godine na Bistričaku su i ostvareni.

Arheološki lokalitet u Jalžabetu zaštićen je rješenjem o preventivnoj zaštiti Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu, Klasa: UP/I-612-08/89-01/231, Urbroj: 380-19-03-89-1/IŠ/BS od 12.06.1989. Rješenjem Ministarstva kulture broj: UP-I^o-612-08/04-01-06/496, Urbroj: 532-10-1/8(JB)-04-2 od 20.12.2005.

Karta 1 Projektni partneri projekta „Iron-Age-Danube“ Interreg DTP

Map 1 Project partners of “Iron-Age-Danube” Interreg DTP project

arheološka zona Bistričak u Jalžabetu registrirana je kao kulturno dobro i zaštićena.

Rješenjem Ministarstva kulture od 28.02.2014. kulturnim dobrom proglašen je i položaj pretpostavljenog naselja starijega željeznog doba na položaju Carov jarek, zapadno od potoka Bistričaka.

Lokalitet u Jalžabetu se nalazi oko 2 km istočno od centra Jalžabeta, s lijeve strane ceste Jalžabet – Ludbreg, uz sam južni rub dravske ravnice. Nizinskim, blago valovitim područjem dominira veliki tumul Gomila zapadno od kojeg teče potok Bistričak. Pretpostavljeno naselje starijega željeznog doba nalazi se u blizini, vjerojatno zapadno od potoka Bistričaka, na položaju označenom imenom Carev jarek. Pretpostavljeno naselje starijega željeznog doba na toj poziciji obilazili su tijekom godina stručnjaci iz Gradskog muzeja Varaždin te su tada prikupljeni pokretni nalazi s površina oranica koji sugeriraju postojanje prapovijesnih naseobinskih struktura na platou i u podnožju platoa, na mjestu na kojem se danas nalazi starački dom.

Arheološka istraživanja tijekom rujna izvedena su u tri arheološke sonde u okolici Gomile. Sonda 1 se nalazila neposredno sjeverno uz rub Gomile, prema cesti Jalžabet – Ludbreg, na k.č. 430 u vlasništvu Marijana Sajka (sl. 1). Sondu 2 smo smjestili s južne strane Gomile, na k.č. 430 u vlasništvu Josipa Magića, dok je sonda 3 smještena ju-goistočno od Gomile, na k.č. 448 u vlasništvu više vlasnika. Pri tome, otkriveni su vrijedni ostaci iz prapovijesnog vremena koji nadopunjuju novim informacijama i sasvim

novim saznanjima arheološki profil lokaliteta Bistričak.

Radovi na ovom zaštićenom lokalitetu su provedeni temeljem Rješenja Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorskog odjela u Varaždinu kojime se Institutu za arheologiju izdaje prethodno odobrenje za arheološka istraživanja. Financijsku, logističku i drugu pomoć ovim istraživanjima osigurao je Institut za arheologiju iz Zagreba.

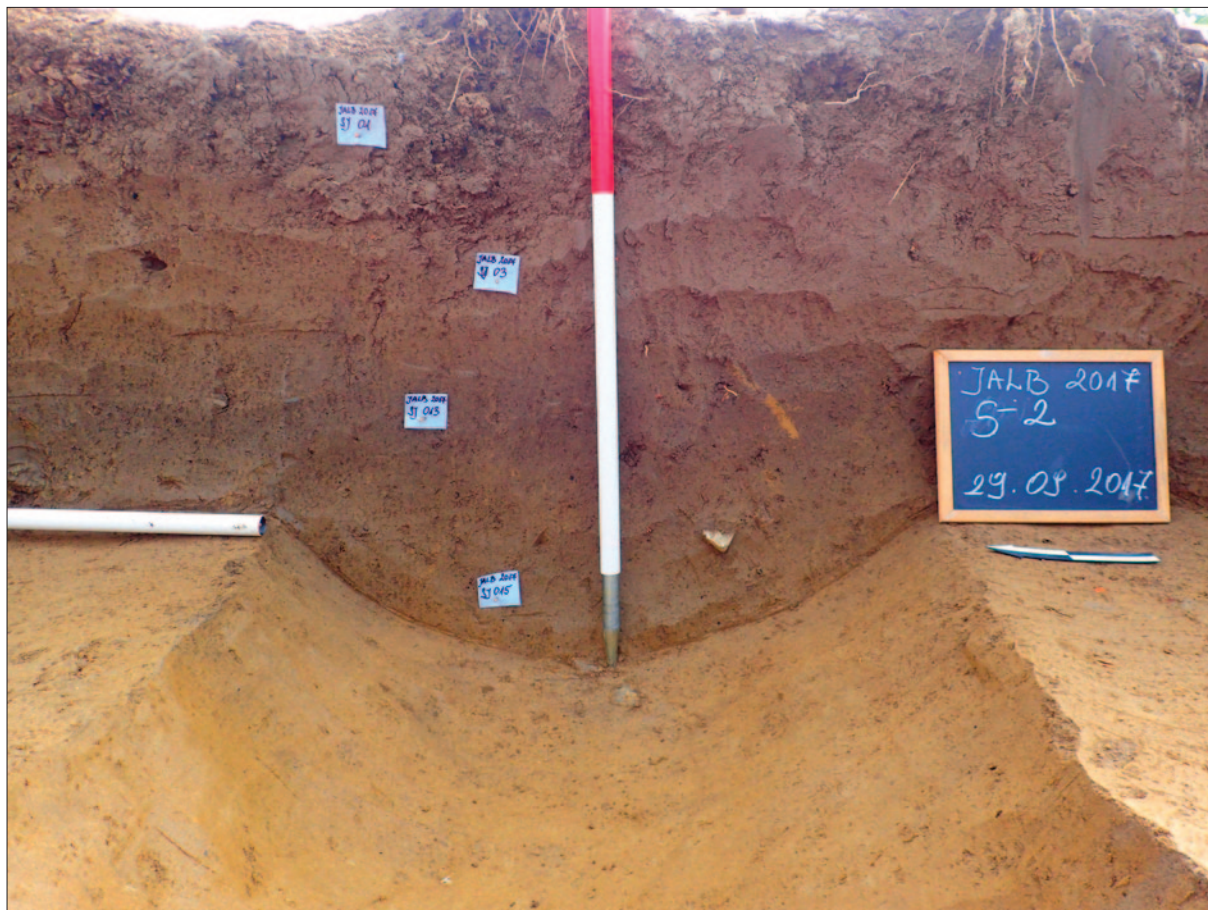
Arheološka istraživanja su trajala u razdoblju od 4. do 30. rujna 2017. godine. Radove je vodio dr. sc. Saša Kovačević, viši znanstveni suradnik Instituta za arheologiju iz Zagreba i voditelj projektnog tima PP 6 „Iron-Age-Danube“ projekta. U stručnoj ekipi su bili zamjenica voditelja istraživanja Martina Jurišić, stručna savjetnica u Institutu za arheologiju i asistentica na projektu Iron-Age-Danube, Marina Šimek, muzejska savjetnica u miru, te apsolventi i studenti Filozofskog fakulteta u Zagrebu i Zadru.

Arheološka istraživanja lokaliteta Jalžabet – Bistričak za vrijeme trajanja Kampa Hrvatska i projekta „Iron-Age-Danube“ Interreg DTP dala su neprocjenjive, sasvim nove informacije o kulturno-kronološkom profilu lokaliteta te su nakon 28 godina nadopunile prvim novim saznanjima sliku jednog od najpoznatijih spomenika halštatske kulture u Republici Hrvatskoj i srednjoj Europi. U tri probne sonde, arheološka istraživanja su pokazala koliko su vrijedne, ali i pouzdane informacije koje dobivamo nedestruktivnim metodama na lokalitetu u Jalžabetu. Ona su pokazala da se oko gigantske Gomile nalazio

Sl. 1 Pogled na sondu 1 tijekom istraživanja 2017. godine (snimio: J. Zorić)

Fig. 1 View of the probe 1 during the 2017 excavation (photo: J. Zorić)

Sl. 2 Profil kanalića iz razdoblja prevlasti Rimskog Carstva u sondi 2 na Bistričaku (snimio: S. Kovačević)

Fig. 2 Channel profile from the period of predominance of the Roman Empire in probe 2 at Bistričak (photo: S. Kovačević)

Sl. 3 Provedba arheoloških školskih radionica tijekom Kampa Hrvatska, projekta „Iron-Age-Danube“ (snimio S. Kovačević)

Fig. 3 Archaeological school workshops performance during the Camp Croatia, “Iron-Age-Danube” project (photo: S. Kovačević)

veliki jarak iz kojeg je tumul nasipavan, a utvrđeni su i snažni indikatori pomnog planiranja i priprema za gradnju tumula. Na padinama jarka nalazili su se vertikalni drveni nosači, moguće ostaci konstrukcije nalik ogradi. Veliko iznenađenje predstavlja nam pojava nalaza iz rimskog vremena južno od Gomile, što u bitnome mijenja i nadopunjuje kulturno-kronološki profil lokaliteta s istočne strane potoka Bistričaka (sl. 2). Sasvim nova je i pojava struktura znatno starijih od halštatske kulture u S-3, koje preliminarno stavljamo u rano brončano doba. Uz ove znanstveno vrijedne rezultate, velika pozornost prilikom izvedbe projektnih aktivnosti posvećena je pripremi i provedbi arheoloških radionica u osnovnim školama u Jalžabetu i Martijancu koje su se pokazale kao izvanredan uspjeh (sl. 3).

Summary

After several decades of break, in September 2017, the Institute of Archaeology conducted archaeological research at Jalžabet – Bistričak site, east of Varaždin. Bistričak's works were carried out within the framework of project activities “Iron-Age-Danube” Interreg DTP project, which is partially funded by the EU. The project involves 5 countries of Danube River basin. In archaeological and multidisciplinary research and tourism presentation of the most prominent archaeological landscapes of the eastern Hallstatt circle, the Institute of Archaeology, one of the 10 project partners, is participating mainly with the research of Jalžabet region.